

Smittnytt Sörmland

Innehåll

- Virusorsakade luftvägsinfektioner (influenza, covid-19 och RSV)
- TBE (fästingburen hjärninflammation)
- Shigella
- Kolera
- Kikhosta
- Hepatit C
- Självtester klamydia och gonorré och Enheten för smittspårning
- HIV, STI och sexuell hälsa och rättigheter
- Vårdhygien

Virusorsakade luftvägsinfektioner (influenza, covid-19 och RSV)

Nu är vintern här och då ökar virusorsakade luftvägsinfektioner. I november har vi sett en ökning av antalet bekräftade fall med covid-19 och också en ökad beläggning på våra sjukhus. Framför allt är det personer över 80 år som ännu inte hunnit få höstens vaccindos mot covid-19 som behövt slutenvård. Personerna har oftast inte varit så svårt sjuka att de behövt syrgas men vårdas då de är allmänt tagna av sin luftvägsinfektion eller feber och inte orkar vara hemma.

Vi ser även enstaka fall av influensa A och RS-virus, där säsongen nu är igång sedan början av december.

Luftvägsvirusinfektioner, vårdhygieniska riktlinjer och smittsamhet

Sedan i höst finns en nationell vägledning från Folkhälsomyndigheten om åtgärder mot smittspridning av virusorsakade luftvägsinfektioner (inkl. covid-19, influensa och RSV).

Smittskyddsbladet för covid-19 är uppdaterat och harmoniserar med vägledningen. Våra regionala vårdhygieniska riktlinjer är nu också uppdaterade och sammanförda i ett gemensamt dokument för virusorsakade luftvägsinfektioner. Här finns bl a uppdaterade rekommendationer kring smittsamhetsbedömning. Patienter och omsorgstagare kan nu anses smittfria när 5 dygn passerat sedan symtomdebut *och* efter minst ett dygns feberfrihet *och* allmän klinisk förbättring.

Höstens vaccinationsinsats

Bästa sättet att förhindra svår sjukdom och död i covid-19 och influensa är att vaccinera de personer som utifrån ålder (över 65 år) eller vissa sjukdomar har högst risk att drabbas. I höst har vi en nationell vaccinationskampanj mot både covid-19 och influensa som startade vecka 47. I Sörmland erbjuder vi även pneumokockvaccin till alla över 65 år och riskgrupper. Vaccin mot covid-19 (Comirnaty), influensa (Vaxigrip Tetra/Fluad Tetra) och pneumokocker (Pneumovax) kan ges samtidigt eller oberoende av varandra i tid, med endast få undantag. Glädjande nog har intresset för vaccinering varit större än väntat och vi hoppas därför på en hög vaccinationstäckning denna säsong med gott skydd mot dessa sjukdomar som följd.

För personer som haft covid-19 nyligen rekommenderas ändå en dos vaccin i höst om personen är över 80 år, bor på SÄBO eller har nedsatt immunförsvar. Övriga personer som haft bekräftad covid-19-infektion efter 1 augusti i år kan avstå sin vaccindos då den infektion som personen haft ger gott skydd mot svår sjukdom under denna säsong.

I år har två nya vaccin mot RS-virus godkänts och finns tillgängliga. Båda vaccinen är godkända för personer över 60 år och ett vaccin är även godkänt att ges till gravida för att skydda det blivande barnet mot svår RS-virusinfektion. Vaccinen ger i studier gott skydd och Folkhälsomyndigheten har redan gett ut rekommendationer till alla personer över 75 år och personer över 60 år i samma riskgrupp som rekommenderas influensavaccin. Dock är dessa vaccin ännu inte upphandlade av regionerna och en nationell hälsoekonomisk utvärdering saknas, varför vaccination inte är aktuellt i regionernas regi denna säsong. Vaccinet kan köpas på den privata marknaden.

TBE (fästingburen hjärninflammation)

I år ser vi tyvärr ett rekordstort antal bekräftade fall med TBE, både i Sörmland och nationellt. I Sörmland har vi hittills haft 55 fall (t o m 8 dec-23), varav flera med allvarlig sjukdom som krävt sjukhusvård. Flest fall sågs i september och det är troligen den varma hösten och att många människor rört sig ute i skog och mark som ligger bakom ökningen.

TBE-vaccin ger gott skydd mot svår sjukdom men det är viktigt att följa det vaccinationsschema med upprepade doser som rekommenderas för bästa skyddseffekt. Det är bra att redan i början av nästa år se över sitt skydd inför nästa säsong.

Shigella

I Region Sörmland har Unilabs i höst ändrat till en PCR-baserad diagnostik vid analys av patogena bakterier i feces. PCR-diagnostiken ger högre känslighet men tyvärr kan man med PCR inte skilja *Shigella* från den närbesläktade *Enteroinvasiva E. coli* (EIEC). Båda bakterierna ger liknande besvär, även om *Shigella* anses kunna ge lite svårare sjukdom och vara mer smittsam. Endast *Shigella* ingår i smittskyddslagen.

Shigella är en tarmbakterie som orsakar dysenteri, dvs mag-tarmsjukdom med blodig diarré. Det är en mycket smittsam infektion då det krävs en mycket liten smittdos och smitta kan ske även om personen inte har symtom. Infektionen är ovanlig i Sverige och de flesta fall smittas utomlands. *Shigella* är en allmänfarlig sjukdom och för personer med riskyrke eller förskolebarn som får infektionen gäller särskilda förhållningsregler.

Enligt en uppdaterad falldefinition från Folkhälsomyndigheten ska alla positiva fynd av *Shigella*/EIEC enligt smittskyddslagen handläggas som misstänkt *Shigella*. Det innebär att alla patienter ska anmälas, smittspåras och ställningstagande tas till behandling för att minska smittsamheten, oavsett om man kan odla fram *Shigella* eller inte. Stöd för handläggning kring dessa fall finns i smittskyddsbladet för *Shigella*.

Kolera

I höst har vi haft ett fall av kolera i Sörmland. Det rör sig om en patient med kraftiga vattentunna diarréer som krävde sjukhusvård. Personen var nyligen hemkommen från resa till ett land där spridning av kolera förekommer.

Kolera är en mag-tarmsjukdom som orsakas av den toxinproducerande bakterien *Vibrio cholerae*.

Infektionen ger upphov till svår diarré som snabbt kan leda till uttorkning och i värsta fall död.

Behandling består framför allt av vätskeersättning och antibiotikabehandling är sällan indicerad. Det finns ett oralt vaccin som används vid utbrottsbekämpning och som profylax till resenärer. Sjukdomen sprids framför allt via förorenat vatten och sjukdomen finns inte i Sverige.

Kikhosta (pertussis)

Nu ökar antalet fall med kikhosta i Sverige, efter att ha legat på mycket låga nivåer sedan covid-19-pandemin. Vi har inte haft något fall i Sörmland i år, men fall finns i grannregionerna. Fortfarande är

antalet fall nationellt lägre än 2019 men ökningen är en oroväckande trend.

Kikhosta orsakas av bakterien *Bordetella pertussis*. Kikhosta kan ge mycket allvarlig sjukdom och även dödsfall bland de yngsta barnen. Barn under 3 månader som insjuknar behöver oftast sjukhusvård.

Vaccination mot kikhosta ingår i det nationella barnvaccinationsprogrammet sedan 1996 och erbjuds vid 3, 5 och 12 månaders ålder med en senare påfyllnadsdos.

Det är viktigt att vården har en medvetenhet om kikhosta, som kan ge lindriga symtom hos äldre barn och vuxna och därför kan vara svår att upptäcka. Vid hosta hos spädbarn eller i spädbarns närhet är det viktigt att frikostigt ta prov för kikhosta. Runt konstaterade fall med kikhosta ska noggrann smittspårning göras. Små barn och gravida sent i graviditeten som utsatts för smitta kan ha nytta av förebyggande behandling med antibiotika.

Sedan 2022 rekommenderas alla gravida i Sverige att vaccinera sig mot kikhosta mellan graviditetsvecka 16 och 32. Vaccinationen gör att skyddande antikroppar överförs till det blivande barnet och ger ett gott skydd mot svår sjukdom till dess att barnet är stort nog att få vaccin mot kikhosta. Vaccination rekommenderas vid varje graviditet oavsett tidigare antal doser. Vaccinet (som ges som kombinationsvaccin mot även stelkramp och difteri) är väl beprövade, utan allvarliga biverkningar och godkända för gravida. Kikhostevaccin erbjuds kostnadsfritt till alla gravida. Arbete pågår inom mödrahälsovården för att förenkla för den gravida att få vaccinet.

Hepatit C

Det finns idag en mycket effektiv och enkel behandling mot kronisk hepatit C. En tablett om dagen i 8-12 veckor ger nästan 100% utläkning av infektionen, som annars på sikt kan ge allvarlig leversjukdom.

Region Sörmland har nu påbörjat ett arbete med den nationella elimineringsplanen för hepatit C som utkom förra året. Infektionskliniken samordnar arbetet tillsammans med Smittskyddsenheten och Beroendecentrum.

Vi har nyligen gjort en genomgång av alla smittskyddsanmälningar för hepatit C som inkommit sedan slutet av 80-talet. Den visar att det finns cirka 350 personer i regionen där prov visat på hepatit C och som fortfarande kan ha en aktiv infektion. Dessa personer har redan eller kommer erbjudas kontakt med infektionskliniken med målet att behandla bort infektionen. Över 1000 personer har bedömts ha en utläkt infektion, de flesta efter behandling men vissa efter spontant utläkt infektion. Runt 900 personer har flyttat från regionen eller avlidit.

En fortsatt utmaning är att hitta personer som bär på hepatit C-viruset men som inte har kännedom om detta. Vården rekommenderas därför att frikostigt provta riskgrupper för hepatit C, oavsett orsak till vårdkontakt, exempelvis personer:

- med risk för smitta genom injektioner eller missbruk
- med risk för sexuellt överförd smitta, såsom sexuellt högriskbeteende eller partners till personer med HCV-infektion
- med risk för smitta pga blodtransfusion före 1992 eller mor-barnsmitta
- med förhöjda levertransaminaser.

Provtagning görs enligt ordinarie rutiner i vården men analyskostnaden interndeberas automatiskt Smittskyddsenheten.

Självtester klamydia och gonorré och Enheten för smittspårning

Första december har möjligheten att göra självtest för klamydia och gonorré via 1177 i Sörmland funnits i ett år. Personer kan själva beställa ett kombinerat klamydia- och gonorrétest med hjälp av BankID.

Tjänsten som numera administreras av regionen har fungerat mycket bra. Sedan start (1 dec-22) har 3 574 test beställts, varav 2 546 tester har analyserats. Andelen positiva prover är 6.1% för klamydia och 0,35% för gonorré.

Positiva klamydia- och gonorréprover smittspåras av *Enheten för smittspårning*. Behandlande läkare övertar behandlingsansvaret via Mina Verktyg på Insidan. Smittspårarna genomför smittspårning samt gör smittskyddsanmälan i SmiNet. Det är viktigt att läkaren informerar patienten om diagnos och behandlar patienten.

Patienter med positiv gonorré behandlas på Mottagningen för Hud och könssjukdomar alt. Gyn/Sesam. För patienter som är provtagna på en vårdcentral, mottagning eller annan enhet behöver behandlande läkare meddela Enheten för smittspårning så att de får kännedom om patient via en elektronisk remiss. Därefter startar smittspårningen och smittskyddsanmälan görs även för dessa fall.

Övertagande av behandlingsansvar: Lägg till valet i Mina Verktyg och därefter kan bekräftelse göras av behandlande läkare eller annan personal på uppdrag av läkaren. Inloggning sker med e-tjänstekort.

Mina favoriter

Mina verktyg

1177 e-tjänster, personalverktyg

360 (EDIL)

CBR

ekS - sök verksamheter och anställda

Heroma

Heroma KomOGå

HSA - nationell katalogtjänst (inlogg med e-tjänstekort)

Kompetensportalen

Outlook Web Access

Personalverktyg 1177 Vårdguidens e-tjänster

Regionens externa webbplats

Sjukhusbibliotekens katalog

Svevac

Telefonkatalog - CMG Web

Vårdhandboken - lokala anvisningar

Övertagande av behandlingsansvar (självtest klamydia/gonorré)

Övertagande av behandlingsansvar

Med detta meddelande intygas att du följer regionens riktlinjer för behandling av patient som har testat via 1177 e-tjänster. Detta innebär att du intygar att mottagningen och namngiven behandlare har överta ansvaret för behandling, smittspårning och/eller smittskyddsanmälan för angiven patient och diagnos.

Följ de rutiner som gäller för din region. Dessa gäller även för behandling, smittspårning och smittskyddsanmälan av patient som är folkbokförd i annan region.

Det är viktigt att detta meddelande skickas så snart patienten erbjudits behandling och smittspårning ha påbörjats. Utan besked om övertagande av behandlingsansvar kontaktas patienten vilket kan orsaka onödig dubbelarbete.

Patient som haft kontakt med vården

Personnummer

YYYYMMDD-NNNN

Vårdenhet som tagit över ansvaret

Namn på vårdenheten

Telefonnummer till vårdenhet

Aktiviteter som utförts

☐ Behandling påbörjad

☐ Smittspårning inledd

☐ Smittskyddsanmälan gjord

Diagnos

☐ Klamydia

☐ Gonorré

Diagnosdatum

2023-11-27

Kommentar

Ansvarig vårdpersonal

Registrerat av

Marika Grall, SE232100032-42XL

SKICKA

HIV, STI och sexuell hälsa och rättigheter
European Testing Week i regionen (20-27 november)

Smittskyddsenheten erbjud alla vårdcentraler informationsmaterial om hivtestning. Vissa vårdcentraler valde att ansluta sig till kampanjen och erbjud alla patienter hivtest denna vecka. Smittskyddsenheten

svarade på frågor som uppstod. Bl a om hur provtagning ska göras och att analyskostnaden debiteras smittskyddsenheten enligt ordinarie rutin.

Internationella aidsdagen 1 december

Internationella aidsdagen uppmärksammades i regionen. Smittskyddsenheten besökte MDU och anordnade tillsammans med studenthälsan en informationskampanj om hiv. Det var ett uppskattat event med över 100 besökare.

Samlevnadsnätverket

Regionen håller regelbundet i ett nätverk som består av skolanställda (bl a lärare, skolkuratorer) som arbetar med kunskapsområdet Sexualitet, samtycke och relationer. Har du information som du vill nå ut med till skolor i Sörmland, hör gärna av dig. Varje kvartal ger vi också ut nyhetsbrevet "Hälsofrämjande skolutveckling". Mer information och kontaktuppgifter hittar du på regionwebben under Nätverk för att utveckla kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer i skolan.

Aktuella utbildningar

Region Sörmland tillsammans med Kunskapsnätverket hiv/STI Mellansverige samt andra aktörer anordnar utbildningar om hiv/STI samt sexuell hälsa under året. Håll dig gärna uppdaterad via vårt utbildningskalendarium som du hittar på samverkanswebben under Sexuell hälsa.

Vårdhygien

Hygienläkaren Mikael Stenhem har slutat på enheten och är numera anställd i Region Uppsala. Vi tackar Mikael för hans arbetsinsats under de år han arbetat i Region Sörmland. I väntan på att tjänsten för ny hygienläkare blir tillsatt har ett samarbete med Region Örebro inletts.

Vi fortsätter med de vårdhygieniska eftermiddagarna, en utbildning för hygienombud och chefer över Teams. Senaste tillfället var i november där vi informerade om de för säsongen aktuella smittorna virusorsakade luftvägsinfektioner och calici. Nästa tillfälle är planerat till februari.

Vårdhygien Sörmland var nyligen delarrangör i de kommunala nätverksdagarna som gick av stapeln i Gävle. Där presenterade bland annat hygienieteamet i Eskilstuna kommun sitt arbete, vilket fick fin respons av övriga regioner som deltog på mötet.

Kontakta oss på Smittskydd/Vårdhygien:

Smittskydd

Tel: 016-10 35 85 Knappval 1

E-post: smittskydd@regionsormland.se

Vårdhygien

Tel: 016-10 35 85 Knappval 2

E-post: vardhygien@regionsormland.se

Malin Enarsson, Smittskyddsläkare och Verksamhetschef

Tel: 016-10 51 49 / 070-234 28 20

Kajsa Saleem, Samordnare för sexuell hälsa och rättigheter, hiv och STI

Tel: 076-723 47 80